

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025
dekabr

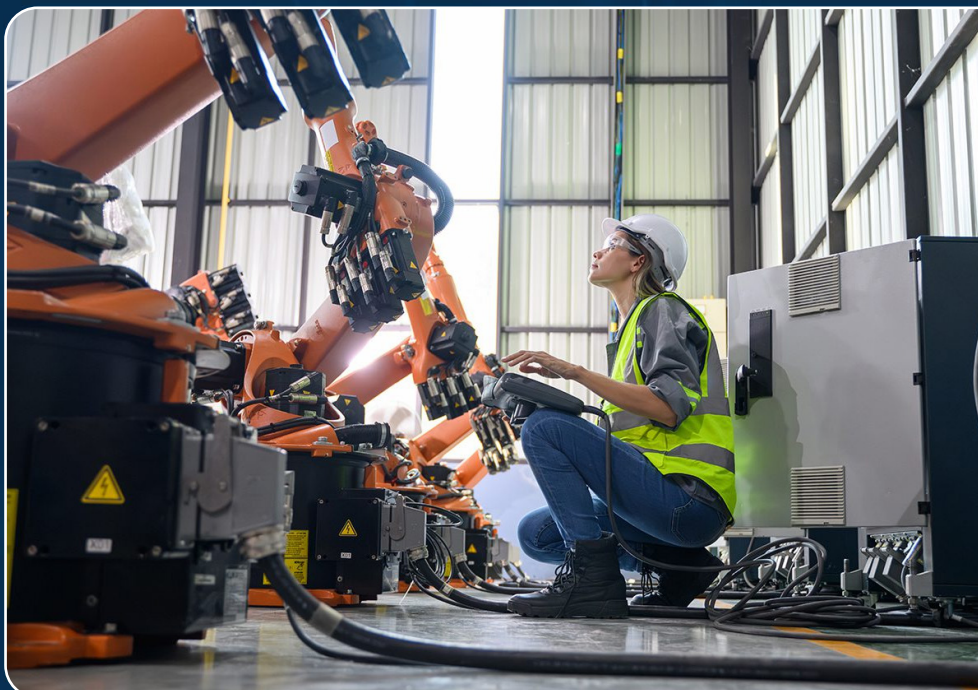

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 747 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
<i>Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'liqinova</i>	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
<i>Turayeva Gulizahro</i>	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
<i>Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor</i>	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
<i>Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li</i>	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
<i>B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev</i>	
ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
<i>Safarova Nasiba Gulmurod qizi</i>	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
<i>Даниярова Улбосын Куатбаевна</i>	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
<i>Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna</i>	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
<i>Soliyev Azizbek Kamoldinovich</i>	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
<i>Голышева Елена Вячеславовна</i>	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
<i>Musayeva Dilnoza Dilshatovna</i>	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
<i>Уринов Адхамжон Акбарович</i>	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
<i>A.Xakimov, X.Xakimov</i>	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
<i>Xaitov Shaxzod Sharipboyevich</i>	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
<i>Xusanova Maloxat Mengnorovna</i>	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
<i>Saidova Kamola Xoshimovna</i>	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARINING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
<i>Azizova Zilola Lochinovna</i>	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
<i>Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
<i>Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович</i>	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
<i>Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich</i>	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
<i>Ergashev Jamshid Jamoliddinovich</i>	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
<i>Ergashov Botirjon Ergashovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
<i>Ahmadjanov Ilyosbek</i>	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
<i>O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva</i>	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH.....	256
<i>Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li</i>	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
<i>Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
<i>Mamadaliyev Akmaljon</i>	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
<i>Зайналов Джахонгир Расулович</i>	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
<i>Murodxiyeva Feruza Majidovna</i>	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
<i>Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna</i>	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
<i>Razakova Barno Sayfiyeva</i>	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
<i>Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov</i>	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
Karimova Iroda Abdusattarovna	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
Inomiddin Imomov	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
Алиева Эльнара Аметовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
Jonikulov Egamberdi Shavkat o'g'li	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
Хусанов Дурбек Нишанович	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
Xidirov Erkin Irgashovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
Amanbaev Amanali Ortazbaevich	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
Akmal Shodiyev	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDA ARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
MARKAZLASHTIRILGAN DISPETCHERLIK TIZIMIDA POEZDLAR HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA AVTOMATLAR NAZARIYASIGA ASOSLANGAN INTEGRATSIYALASHGAN MATEMATIK MODEL.....	620
Muhiddinov Obidjon Omonjon o'g'li	
ПРОЦЕНТНЫЙ РИСК ПО КРЕДИТАМ: АНАЛИЗ, ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ.....	627
Абдуллаев Шахобиддин Шамсиддинович	
REDUCTION OF GREENHOUSE GAS EMISSIONS: EMISSION QUOTAS OR MANDATORY CONTROL TECHNOLOGIES	633
Bobonov Doston Abdumo'min o'g'li, Qozoqboyev Jasur Abduvali o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	637
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
ПОЛУЧЕНИЕ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОГО ЦЕМЕНТА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ.....	643
Арипова Мастура Хикматовна, Ташбаев Джахангир Назим угли	
МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРЕЛОК И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ТЕПЛОВОЙ НАГРУЗКИ	652
Ражабов Азамат Тоирович	
QISHLOQ XO'JALIK TEXNIKALARI MARKETINGI VA UNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI.....	658
Xolmirzayev Bobur Mansurovich	
ПРИМЕНЕНИЕ СУБСИДИАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ АНКРОТСТВА: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ВОЗМОЖНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	663
Хамзина Динара Рашатовна	
YASHIL REKREATSION TURIZM KONSEPSIYASINI JORIY ETISHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	669
Baxriyeva Zarina Nasimovna	
KORXONALARDA DIVERSIFIKATSIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA IQTISODIY MEXANIZMLARINING O'RNI	672
Mirzarayimova Feruza Zokirjon qizi, Levakov Izzatulla Nematillayevich	
QALINLIGI 2 MM BO'LGAN TASMALI LISTLARNI SOVUQ HOLATDA PROKATLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH	679
Yusupov Abdulaziz Abdullajanovich, Saydumarov Botir Muradovich, Arslonov Asadbek G'aybulla o'g'li	
HUDUDIIY TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI MUHANDISLIK INSHOOTLARI KOMPLEKSINI LOYIHALASH VA QURISH JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH.....	682
Zikrayev Akmaljon Alimovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIDA DAROMADLARNI OSHIRISH YO'LLARI.....	688
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
"MIKROSIMULYATSION MODELLAR" VA ULAR YORDAMIDA IQTISODIY SIYOSATGA OID QARORLARNING TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA TA'SIRINI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	694
Mualliflar Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI TUZILMAVIY KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA TAMOIYILLARI.....	702
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISH VA TARTIBGA SOLISH	707
Sharoxmatov Abduraxim Abdulamitovich	

SMART SOATLAR YORDAMIDA BEMORLAR SALOMATLIGINI NAZORAT QILISH.....	712
<i>Alimqulov Nurmuhammad Muqumjon o'g'li, Eraliyev Humoyun Ma'mirjon o'g'li, Madaminova Mahliyo Bahodirjon qizi</i>	
PENSIYA JAMG'ARMASI FAOLIYATINI TARTIBGA SOLISHDA DAVLATNING ROLI	718
<i>Sherjonov Doniyor Saparbayevich</i>	
TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH IMKONIYATLARINI BAHOLASH.....	722
<i>Karimov Ma'ruf Ixtiyorovich</i>	
MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA ISLOM MOLIYASINING AHAMIYATI	726
<i>Sultonov Baxtiyor Baxodirovich</i>	
UCH FAZALI IKKI CHULG'AMLI MOYLI TRANSFORMATORLARNING ISSIQLIK HISOBINI MODELLASHTIRISH VA TADQIQ QILISH	731
<i>Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Omonboyev Dilrux Nuraddin o'g'li</i>	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI BOSQICHLARI	736
<i>Mamadiyev Elyor Akmalovich, Sharipov K. A.</i>	
MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI.....	740
<i>Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li</i>	

MOLIYAVIY INKLYUZIYANING IJTIMOIIY TABAQALANISHGA TA'SIRINING NAZARIY JIHATLARI

Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Buxgalteriya hisobi kafedasi katta o'qituvchisi, PhD.

Annotatsiya. Ushbu maqolada moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'siri nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida boshqa ijtimoiy tabaqalashuv nazariyalari moliyaviy xizmatlardan foydalanish miqyosida ko'rib chiqiladi. Metodologik yondashuv sifatida tizimli adabiyotlar sharhi, qiyosiy tahlil va konseptual modellashirish usullaridan foydalanildi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyaviy inklyuziya iqtisodiy kapitalga kirish imkoniyatlarini kengaytirish orqali ijtimoiy mobillikni oshiradi va tabaqalanish darajasini pasaytiradi. Xulosa sifatida, rivojlanayotgan mamlakatlarda moliyaviy inklyuziya siyosatini kuchaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: moliyaviy inklyuziya, ijtimoiy tabaqalanish, iqtisodiy kapital, ijtimoiy mobillik, raqamli moliya xizmatlari, kambag'allikni qisqartirish.

Abstract. This article provides a theoretical analysis of the impact of financial inclusion on social stratification. Within the research framework, various sociological theories of social stratification are examined in the context of access to financial services. Methodologically, the study employs systematic literature review, comparative analysis, and conceptual modeling. The analysis reveals that financial inclusion enhances social mobility by expanding access to economic capital and reduces the level of stratification. The conclusion offers practical recommendations for strengthening financial inclusion policies in developing countries.

Keywords: financial inclusion, social stratification, economic capital, social mobility, digital financial services, poverty reduction.

Аннотация. В данной статье теоретически анализируется влияние финансовой инклюзии на социальную стратификацию. В рамках исследования рассматриваются теории социальной стратификации различных социологов в контексте использования финансовых услуг. В качестве методологического подхода применялись систематический обзор литературы, сравнительный анализ и концептуальное моделирование. Результаты анализа показывают, что финансовая инклюзия способствует повышению социальной мобильности за счёт расширения доступа к экономическому капиталу и снижает уровень стратификации. В качестве вывода разработаны практические рекомендации по укреплению политики финансовой инклюзии в развивающихся странах.

Ключевые слова: финансовая инклюзия, социальная стратификация, экономический капитал, социальная мобильность, цифровые финансовые услуги, сокращение бедности.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy tizimda moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy holatini belgilovchi muhim omillardan biriga aylandi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yilda dunyo bo'yicha kattalar orasida bank hisobiga ega bo'lganlar ulushi 76 foizga yetgan bo'lsa-da, hanuzgacha 1,4 milliard kishi moliyaviy xizmatlardan chetda qolmoqda [1]. Bu holat, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda keskin namoyon bo'lib, moliyaviy chiqarib tashlash ko'pincha mavjud ijtimoiy tengsizliklarni yanada chuqurlashtiradi.

Moliyaviy inklyuziya – bu jismoniy va yuridik shaxslarning o'z ehtiyojlariga mos keladigan, mas'uliyatli va barqaror tarzda taqdim etiladigan arzon moliyaviy mahsulot va xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishini anglatadi [2]. Ushbu konsepsiya nafaqat iqtisodiy rivojlanish, balki ijtimoiy adolat masalalari bilan ham chambarchas bog'liq. Darhaqiqat, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati shaxsning kapital to'plash, tavakkalchilikni boshqarish va iqtisodiy faoliyatda to'liq ishtirok etish qobiliyatini belgilaydi.

Ijtimoiy tabaqalanish jamiyatning turli qatlamlarga bo'linishi jarayoni bo'lib, u asosan iqtisodiy resurslar, ijtimoiy maqom va hokimiyatga kirish imkoniyatlaridagi farqlarga asoslanadi [3]. Xususan, M. Weber va P. Bourdieu asarlarida ijtimoiy stratifikatsiyaning ko'p o'lchovli xususiyati ta'kidlanib, iqtisodiy kapitalning ijtimoiy pozitsiyani shakllantirish jarayonidagi roli chuqur tahlil qilinadi [4]. Shu nuqtai nazardan, moliyaviy inklyuziyani ijtimoiy tabaqalanishga ta'sir etuvchi muhim omil sifatida o'rganish ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqotning maqsadi moliyaviy inklyuziya va ijtimoiy tabaqalanish o'rtasidagi bog'liqlikning nazariy asoslarini aniqlash hamda ushbu munosabatlarning zamonaviy iqtisodiy tabaqalashuvda namoyon bo'lish xususiyatlarini tahlil qilishdan iborat. Shunga ko'ra, ijtimoiy tabaqalanishning klassik va zamonaviy nazariyalarini ko'rib chiqish, moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy mobillikka ta'sir mexanizmlarini aniqlash hamda rivojlanayotgan mamlakatlardagi empirik dalillarni tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ijtimoiy tabaqalanish nazariyasi sotsiologiya fanining markaziy konsepsiyalaridan biri hisoblanadi. Max Weber (1867-1920) ijtimoiy tabaqalanishning uch o'lchovli modelini taklif qilgan bo'lib, unga ko'ra jamiyatdagi shaxsning pozitsiyasi sinf (iqtisodiy holat), maqom (ijtimoiy obro') va partiya (siyosiy hokimiyat) orqali belgilanadi [5]. Weber nazariyasiga ko'ra, sinf – bu bozor sharoitida o'xshash hayotiy imkoniyatlarga ega bo'lgan shaxslar guruhi bo'lib, moliyaviy resurslarga kirish ushbu imkoniyatlarni bevosita shakllantiradi.

Pierre Bourdieu (1930-2002) ijtimoiy tabaqalanish nazariyasini yanada rivojlantirib, kapitalning turli shakllarini ajratib ko'rsatdi: iqtisodiy kapital (moddiy boylik va moliyaviy resurslar), ijtimoiy kapital (ijtimoiy aloqalar va tarmoqlar), madaniy kapital (ta'lim, ko'nikmalar va madaniy kompetensiya) hamda ramziy kapital (ijtimoiy tan olinishi) [6]. Bourdieu ta'kidlashicha, ushbu kapital turlarining kombinatsiyasi shaxsning ijtimoiy maydondagi pozitsiyasini belgilaydi va ularning o'zaro konvertatsiyasi ijtimoiy mobillik uchun muhim ahamiyatga ega [7].

Bourdieuining kapital nazariyasi moliyaviy inklyuziya kontekstida alohida ahamiyat kasb etadi. Uning yondashuviga ko'ra, iqtisodiy kapital – bu faqat pul mablag'lari emas, balki ulardan samarali foydalanish imkoniyatidir [8]. Moliyaviy xizmatlardan foydalana olmaydigan shaxslar iqtisodiy kapitaldan chetda qoladi, bu esa ularning boshqa kapital turlarini to'plash imkoniyatlarini ham cheklaydi. Masalan, kredit olish imkoniyatining mavjud emasligi ta'limga investitsiya kiritishni (madaniy kapital) qiyinlashtiradi, bu esa o'z navbatida daromad olish imkoniyatlarining pasayishiga olib keladi.

Moliyaviy inklyuziya nazariyasi nisbatan yangi ilmiy yo'nalish bo'lib, u iqtisodiy nazariya, rivojlanish iqtisodiyoti va sotsiologiya elementlarini o'z ichiga oladi. P.K. Ozili moliyaviy inklyuziyaning o'n ikki nazariyasini tizimlashtirgan bo'lib, ularga jamoat manfaati nazariyasi, norozilik nazariyasi, zaif guruhlar nazariyasi, tizimlar nazariyasi, jamoa eshelonlari nazariyasi, davlat xizmati nazariyasi, maxsus agent nazariyasi, hamkorlikdagi aralashuv nazariyasi, moliyaviy savodxonlik nazariyasi, xususiy pul nazariyasi, davlat puli nazariyasi hamda aralashuv fondi nazariyasi kiradi [9].

Tizimlar nazariyasi nuqtai nazaridan moliyaviy inklyuziya mavjud iqtisodiy va ijtimoiy quyi tizimlar bilan o'zaro bog'liq jarayon sifatida qaraladi [10]. Ushbu yondashuvga ko'ra, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati ta'limga investitsiya qilish, sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish kabi boshqa sohalaridagi imkoniyatlarni ham kengaytiradi. Zaif guruhlar nazariyasi esa moliyaviy inklyuziyaning eng katta ta'siri aynan ijtimoiy jihatdan himoyasiz qatlamlar – ayollar, qishloq aholisi va past daromadli oilalar orasida namoyon bo'lishini ta'kidlaydi [11].

Moliyaviy inklyuziya va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik ko'plab tadqiqotlarda tasdiqlangan. McKinsey Global Institute hisobotiga ko'ra, raqamli moliyaviy xizmatlarni kengaytirish rivojlanayotgan mamlakatlarda yalpi ichki mahsulotni 6 foizgacha oshirishi hamda 95 million yangi ish o'rnini yaratishi mumkin [12]. Ushbu natijalar moliyaviy inklyuziyaning nafaqat mikro (shaxs va oila), balki makro (jamiyat va iqtisodiyot) darajadagi ijobiy ta'sirini yaqqol namoyon etadi.

Moliyaviy inklyuziya va kambag'allikni kamaytirish o'rtasidagi bog'liqlik empirik tadqiqotlarda ham keng o'rganilgan. Omar va Inabalaning 116 ta rivojlanayotgan mamlakatni qamrab olgan panel ma'lumotlar tahlili moliyaviy inklyuziya kambag'allik darajasi va daromadlar tengsizligini sezilarli darajada kamaytirishini ko'rsatdi [13]. Saha va Qin esa 156 ta mamlakat misolida moliyaviy inklyuziyaning ekstremal kambag'allikka ta'siri rivojlanayotgan mamlakatlarda yuqori daromadli mamlakatlarga nisbatan kuchliroq ekanini aniqlagan [14].

Ouechtati tomonidan 53 ta rivojlanayotgan mamlakatda o'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tijorat banklarida kredit va depozit hisoblariga kirish imkoniyatining kengayishi kambag'allik darajasining sezilarli kamayishiga olib keladi [15]. Ushbu topilmalar moliyaviy xizmatlarning nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy adolat nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tizimli adabiyotlar sharhi (Systematic Literature Review – SLR) metodologiyasi qo'llanildi. Mazkur yondashuv mavjud ilmiy bilimlarni tizimli ravishda jamlash va chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Tadqiqot jarayoni quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oldi.

Birinchidan, manbalarni tanlash amalga oshirildi. Scopus, Web of Science, Google Scholar va JSTOR ma'lumotlar bazalaridan 2004-2024-yillar oralig'ida chop etilgan ilmiy maqolalar tanlab olindi. Qidiruv kalit so'zlari sifatida "financial inclusion", "social stratification", "poverty reduction", "income inequality", "digital financial services" iboralarini qo'llanildi. Dastlabki qidiruv natijasida 620 dan ortiq manba aniqlanib, ulardan 85 tasi mavzuga mosligi va ilmiy sifat mezonlari asosida batafsil tahlil uchun tanlab olindi.

Ikkinchidan, qiyosiy tahlil usuli qo'llanildi. Turli mamlakatlar va mintaqalardagi moliyaviy inklyuziya ko'rsatkichlari hamda ijtimoiy tabaqalanish tendensiyalari o'zaro solishtirildi. Ushbu tahlilda asosan Jahon bankining Global Findex ma'lumotlar bazasi, XVF statistikasi hamda mintaqaviy tadqiqotlar natijalaridan foydalanildi [16].

Uchinchidan, konseptual modellashtirish amalga oshirildi. Klassik sotsiologik nazariyalar (Weber, Bourdieu) hamda zamonaviy moliyaviy inklyuziya yondashuvlari sintezi asosida moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'sir etish mexanizmlarini ifodalovchi model ishlab chiqildi. Mazkur model iqtisodiy kapitalga kirish imkoniyati, ijtimoiy mobillik va stratifikatsiya o'rtasidagi sababiy bog'liqliklarni aks ettiradi.

Tadqiqotning cheklavlari sifatida quyidagilarni qayd etish lozim: birinchidan, tahlil asosan ingliz tilidagi manbalarga tayangan; ikkinchidan, empirik ma'lumotlar asosan panel va kross-seksional tadqiqotlar natijalariga asoslangan; uchinchidan, mamlakatlar kontekstidagi institutsional va madaniy farqlar to'liq hisobga olinmagan bo'lishi mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jahon bankining Global Findex 2021-yilgi ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi o'n yillikda moliyaviy inklyuziya sohasida sezilarli yutuqlarga erishilgan. Xususan, 2011-yilda dunyo bo'yicha kattalar aholisining 51 foizi moliyaviy hisobga ega bo'lgan bo'lsa, 2021-yilga kelib ushbu ko'rsatkich 76 foizga yetdi [17]. Rivojlanayotgan mamlakatlarda esa hisob egaligi darajasi 2011-yildagi 42 foizdan 2021-yilda 71 foizgacha oshdi.

Mazkur o'sish asosan raqamli moliyaviy xizmatlar, mobil pul o'tkazmalari hamda elektron to'lov tizimlarining keng joriy etilishi bilan izohlanadi.

Quyidagi jadvalda moliyaviy inklyuziyaning mintaqalar bo'yicha asosiy ko'rsatkichlari keltirilgan.

1-jadval. Moliyaviy inklyuziya ko'rsatkichlari mintaqalar kesimida, 2021-yil (foizda)¹

Mintaqa	Hisob raqam egaligi	Raqamli to'lovlar	Gender farqi
Yuqori daromadli mamlakatlar	97	89	2
Yevropa va Markaziy Osiyo	78	65	4
Lotin Amerikasi va Karib hav.	73	57	5
Sharqiy Osiyo va Tinch okeani	83	68	4
Janubiy Osiyo	68	35	12
Sahroi Kabirdagi Afrika	55	34	12
Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika	48	33	17

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, mintaqalar o'rtasida moliyaviy inklyuziya darajasida sezilarli farqlar mavjud. Ayniqsa, gender tafovuti Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika (17 foiz), shuningdek Janubiy Osiyo hamda Sahroi Kabirdan janubdagi Afrika (12 foiz) mintaqalarida yuqori hisoblanadi. Ushbu farqlar ijtimoiy tabaqalanishning gender jihatlarini yaqqol namoyon etib, ayollarning iqtisodiy imkoniyatlari cheklanganligini ko'rsatadi.

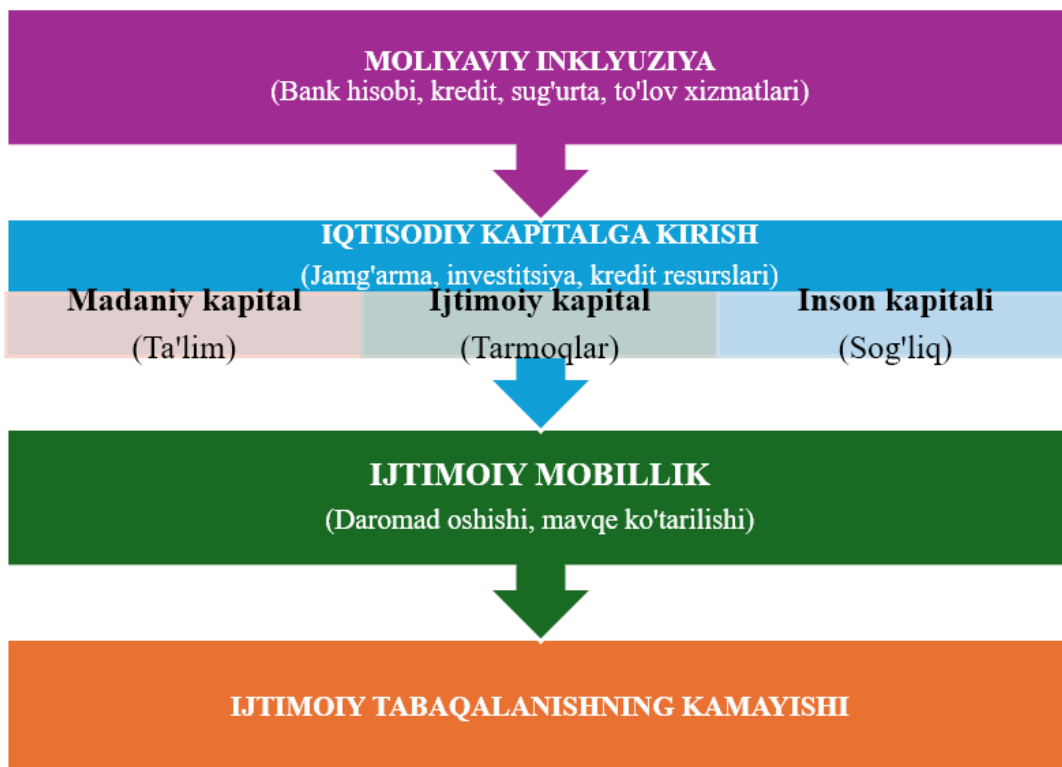
Bourdieu kapital nazariyasi kontekstida qaralganda, moliyaviy inklyuziya ijtimoiy mobillikka bir nechta mexanizmlar orqali ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan, u iqtisodiy kapitalga bevosita kirishni ta'minlaydi. Jamg'arma hisobiga ega bo'lish shaxsga boylik to'plash, kutilmagan xarajatlarni moliyalashtirish hamda iqtisodiy zarbalarga nisbatan barqarorlikni oshirish imkonini beradi [18]. Kredit olish imkoniyati esa tadbirkorlik faoliyatini boshlash yoki uni kengaytirish uchun zarur moliyaviy resurslarni jalb etishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, moliyaviy inklyuziya madaniy kapitalga investitsiya qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Kredit va jamg'arma xizmatlaridan foydalanish oilalarga farzandlarining ta'limini moliyalashtirish, kasb-hunar egallash va malakani oshirish imkonini beradi [19]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy xizmatlardan foydalanuvchi oilalarda bolalarning ta'lim natijalari nisbatan yuqori bo'ladi.

¹ Manba: World Bank Global Findex Database 2021 [17] asosida muallif tomonidan tuzildi

Uchinchidan, moliyaviy inklyuziya ijtimoiy kapitalning shakllanishiga ham hissa qo'shadi. Mikrokredit guruhlari, jamg'arma uyushmalari va boshqa moliyaviy tashkilotlar a'zolari o'rtasida ijtimoiy aloqalar va o'zaro yordam tarmoqlari yuzaga keladi [20]. Bu tarmoqlar nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy resurs sifatida ham xizmat qiladi.

1-rasm. Moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'sir modeli²

1-rasmda ko'rsatilganidek, moliyaviy inklyuziya iqtisodiy kapitalga kirishni ta'minlash orqali kapitalning boshqa turlarini rivojlantirish uchun ham sharoit yaratadi. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy mobillikni oshiradi va pirovardida ijtimoiy tabaqalanish darajasining pasayishiga olib keladi. Ushbu model Bourdieu tomonidan ilgari surilgan kapital konvertatsiyasi konsepsiyasiga asoslanadi hamda empirik tadqiqotlar natijalari bilan mos keladi.

Raqamli moliya xizmatlari (Digital Financial Services – DFS) moliyaviy inklyuziyaning zamonaviy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2023-yilgi hisobotiga ko'ra, raqamli moliya xizmatlari 13 ta Barqaror rivojlanish maqsadiga erishishda bevosita hissa qo'shadi [21]. Masalan, Keniyada M-Pesa mobil to'lov tizimi 2008-2014-yillar davomida taxminan 1 million kishini ekstremal kambag'allikdan chiqarishga yordam bergan [22]. Ugandaning shimoliy mintaqasida esa mobil pul hisoblaridan foydalanish qishloq xo'jaliklari orasida oziq-ovqat xavfsizligini 45 foizga oshirgan [23].

O'zbekiston misolida ham raqamli moliya xizmatlari jadal rivojlanmoqda. O'zbekiston Markaziy banki ma'lumotlariga ko'ra, 2020-yilga kelib 9,5 million nafar aholi masofaviy bank xizmatlaridan foydalangan [24]. HUMO va UzCard milliy to'lov tizimlari, shuningdek Click va Payme kabi to'lov ilovalari moliyaviy xizmatlarning geografik qamrovini sezilarli darajada kengaytirdi. Bu jarayon, ayniqsa, qishloq hududlari aholisi uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, bank infratuzilmasining jismoniy cheklovlarini bartaraf etishga xizmat qilmoqda [25].

Moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'siri gender aspektida alohida ahamiyat kasb etadi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda ayollar va erkaklar o'rtasidagi bank hisobiga egalik bo'yicha tafovut o'rtacha 6 foizni tashkil etadi [26]. Biroq ayrim mintaqalarda bu ko'rsatkich ancha yuqori bo'lib, Yaqin Sharq va Shimoliy Afrikada 17 foizni, Janubiy Osiyoda esa 12 foizni tashkil etadi. Ushbu tafovutlar ayollarning iqtisodiy mustaqilligi va ijtimoiy mobilligini sezilarli darajada cheklaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayollarning moliyaviy xizmatlardan foydalanishi nafaqat ularning o'zlari, balki butun oila farovonligi uchun ham ijobiy natijalar beradi. Ayollar daromadlarining katta qismini bolalarning ovqatlanishi, sog'lig'i va ta'limiga yo'naltiradi [27]. Shu bois, gender tengsizligini kamaytirish moliyaviy inklyuziya siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

2 Manba: Muallif tomonidan ishlab chiqildi

2-jadval. Moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'sir mexanizmlari³

Mexanizm	Ta'sir yo'nalishi	Empirik dalillar
Jamg'arma imkoniyati	Boylik to'plash, iqtisodiy zarbalarga chidamlilik	Global Findex: hisobga ega bo'lganlar 40% ko'proq tejaydi
Kredit olish	Tadbirkorlik, ta'lim, uy-joyga investitsiya	Mikrokredit: 15-20% daromad oshishi (Banerjee va boshq.)
Sug'urta	Risk boshqaruvi, oila himoyasi	Sog'liq sug'urtasi: 25% tibbiy xarajatlar qoplanadi
Raqamli to'lovlar	Vaqt tejash, xavfsizlik, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish	M-Pesa: 1 mln kishini kambag'allikdan chiqardi
Xalqaro tranzaksiyalar	Xalqaro pul o'tkazmalari, oilaviy qo'llab-quvvatlash	Raqamli remitans: 5-7% arzonroq xarajatlar

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'sirini nazariy jihatdan tahlil qildi. Klassik sotsiologik nazariyalar hamda zamonaviy empirik tadqiqotlar sintezi asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Birinchidan, moliyaviy inklyuziya Bourdieu kapital nazariyasi nuqtai nazaridan iqtisodiy kapitalga kirishni ta'minlash orqali ijtimoiy mobillikni oshiradi. Jamg'arma, kredit, sug'urta va to'lov xizmatlaridan foydalanish imkoniyati shaxslarga boylik to'plash, tavakkalchilikni boshqarish hamda iqtisodiy faoliyatda to'liq ishtirok etish imkonini beradi. Bu esa kapitalning boshqa turlariga – madaniy (ta'lim), ijtimoiy (tarmoqlar) va ramziy (ijtimoiy maqom) kapitalga investitsiya qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ikkinchidan, moliyaviy inklyuziya va kambag'allikni kamaytirish o'rtasida kuchli teskari bog'liqlik mavjud. Empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy xizmatlardan foydalanish darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda kambag'allik darajasi pastroq bo'ladi. Ushbu bog'liqlik ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda yaqqol namoyon bo'ladi.

Uchinchidan, raqamli moliya xizmatlari moliyaviy inklyuziyani kengaytirish va ijtimoiy tabaqalanishni kamaytirishning samarali vositasi hisoblanadi. Mobil to'lovlar, onlayn banking va fintech yechimlari geografik hamda institutsional to'siqlarni bartaraf etib, ilgari moliyaviy xizmatlardan chetda qolgan aholi qatlamlariga kirish imkonini yaratadi.

To'rtinchidan, moliyaviy inklyuziyaning gender jihati alohida e'tiborni talab qiladi. Ayollarning moliyaviy xizmatlardan foydalanishi nafaqat ularning iqtisodiy mustaqilligini, balki butun oila farovonligini oshiradi. Shu sababli gender tengsizligini kamaytirish moliyaviy inklyuziya siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

Ushbu tadqiqot natijalari asosida quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Birinchidan, davlat siyosatida moliyaviy inklyuziyani ijtimoiy himoya va kambag'allikni kamaytirish dasturlarining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqish zarur. Ijtimoiy to'lovlarni raqamli hisoblar orqali amalga oshirish moliyaviy inklyuziyani kengaytirishning samarali mexanizmi hisoblanadi.

Ikkinchidan, raqamli moliya infratuzilmasini, ayniqsa qishloq hududlarida rivojlantirishni davom ettirish lozim. Mobil aloqa qamrovi, internet infratuzilmasi va raqamli savodxonlik dasturlari moliyaviy inklyuziyaning geografik qamrovini kengaytiradi.

Uchinchidan, ayollar va qishloq aholisi kabi zaif guruhlar uchun maqsadli moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish zarur. Ushbu xizmatlar ularning o'ziga xos ehtiyojlari va imkoniyatlarini hisobga olishi kerak.

To'rtinchidan, moliyaviy savodxonlik dasturlarini kengaytirish va ularni ta'lim tizimiga integratsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy xizmatlardan samarali foydalanish yetarli bilim va ko'nikmalarni talab etadi.

Kelgusidagi tadqiqotlarda moliyaviy inklyuziyaning ijtimoiy tabaqalanishga ta'sirini alohida mamlakatlar kesimida chuqurroq o'rganish, uzoq muddatli kuzatuvlar va tahlillar o'tkazish hamda sababiy bog'liqliklarni aniqroq aniqlash uchun eksperimental yondashuvlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

3 Manba: Turli tadqiqotlar asosida muallif tomonidan tuzildi [13], [14], [17], [22].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Demircuc-Kunt A., Klapper L., Singer D., & Ansar S. (2022). *The Global Findex Database 2021: Financial inclusion, digital payments, and resilience in the age of COVID-19*. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex>
2. World Bank. (2024). *Financial inclusion overview*. <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview>
3. D'Souza V.S. (1981). *Inequality and its perpetuation: A theory of social stratification*. Manohar Publications.
4. Ahmad Malik F., & Yadav D. . (2022). Financial theories and their relevance in financial inclusion. In *Financial inclusion schemes in India*. Springer, Singapore. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-19-1316-7_2
5. Weber M. (1967). Class, status and party. In R. Bendix & S. M. Lipset (Eds.), *Class, status, and power: Social stratification in comparative perspective* (pp. 21-28). Routledge & Kegan Paul.
6. Bourdieu P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). Greenwood Press.
7. Institute for Social Capital. (2024). *Bourdieu on social capital – theory of capital*. <https://www.socialcapitalresearch.com/bourdieu-on-social-capital-theory-of-capital/>
8. Weininger E.B. (2005). Foundations of Pierre Bourdieu's class analysis. In E. O. Wright (Ed.), *Approaches to class analysis*. Cambridge University Press. <https://pages.nyu.edu/jackson/class.analysis/readings/Wright--ClassAnalysis--Ch4-Bourdieu.pdf>
9. Ozili P.K. (2020). *Theories of financial inclusion* (MPRA Paper No. 101810). https://www.researchgate.net/publication/338852717_Theories_of_Financial_Inclusion
10. Ozili P.K. (2024). *Systems theory of financial inclusion*. SSRN Electronic Journal. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4970221
11. Koomson I., Villano R.A., & Hadley, D. (2024). Financial inclusion and its ripple effects on socio-economic development: A comprehensive review. *Journal of Risk and Financial Management*, 17(3), 105. <https://www.mdpi.com/1911-8074/17/3/105>
12. McKinsey Global Institute. (2016). *Digital finance for all: Powering inclusive growth in emerging economies*. McKinsey & Company.
13. Omar M.A., & Inaba K. (2020). Does financial inclusion reduce poverty and income inequality in developing countries? A panel data analysis. *Journal of Economic Structures*, 9(1), 1-25. <https://journalofeconomicstructures.springeropen.com/articles/10.1186/s40008-020-00214-4>
14. Saha S.K., & Qin J. (2023). Financial inclusion and poverty alleviation: An empirical examination. *Economic Change and Restructuring*, 56, 409-440. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10644-022-09428-x>
15. Ouechtati I. (2020). The contribution of financial inclusion in reducing poverty and income inequality in developing countries. *Asian Economic and Financial Review*, 10(9), 1051-1061. <https://archive.aessweb.com/index.php/5002/article/view/1999>
16. World Bank. (2022). *Global financial inclusion (Global Findex) database*. <https://microdata.worldbank.org/index.php/collections/global-findex>
17. World Bank. (2023). *Latest Global Findex data: Chart-10 years of progress in financial inclusion*. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/02/02/latest-global-findex-data-chart-10-years-of-progress-in-financial-inclusion>
18. Wang X., & Guan J. (2020). A theory of financial inclusion and income inequality. *The European Journal of Finance*, 26(17), 1717-1737. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1351847X.2020.1792960>
19. Agyekum F., & Agyekum K. (2024). Can financial inclusion enhance human development? Evidence from low- and middle-income countries. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, 577. <https://www.nature.com/articles/s41599-024-03048-8>
20. International Labour Organization. (2025). *Gender and financial inclusion*. <https://www.ilo.org/resource/other/gender-and-financial-inclusion>
21. United Nations Secretary-General's Special Advocate (UNSGSA), Better Than Cash Alliance, UNCDF, CGAP, & World Bank. (2023). *Igniting SDG progress through digital financial inclusion*. United Nations. <https://sdgs.un.org/publications/igniting-sdg-progress-through-digital-financial-inclusion-30370>
22. Suri T., & Jack W. (2016). The long-run poverty and gender impacts of mobile money. *Science*, 354(6317), 1288-1292.
23. ReliefWeb. (2023). *Igniting SDG progress through digital financial inclusion-2023 edition*. <https://reliefweb.int/report/world/igniting-sdg-progress-through-digital-financial-inclusion-2023-edition>
24. Alliance for Financial Inclusion. (2021). *Financial inclusion on the agenda of the Central Bank of Uzbekistan*. <https://www.afi-global.org/newsroom/blogs/financial-inclusion-on-the-agenda-of-the-central-bank-of-uzbekistan/>
25. International Finance Corporation. (2021). *Enhancing financial capability and inclusion in Uzbekistan*. World Bank Group. <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/mgrt/financial-capability-and-inclusion-eng.pdf>
26. World Bank. (2022). *COVID-19 boosted the adoption of digital financial services*. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/07/21/covid-19-boostered-the-adoption-of-digital-financial-services>
27. CGAP. (2023). *Women and finance: Enabling women's economic empowerment*. <https://www.cgap.org/blog/women-and-finance-enabling-womens-economic-empowerment>
28. Adeoye S.E., & Khan F. (2023). Digital financial inclusion: A gateway to sustainable development. *Heliyon*, 9(7), e17554. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844022010544>
29. Nassiry D., & Wheeler D. (2023). Financial inclusion as an enabler of United Nations Sustainable Development Goals in the twenty-first century. In *Finance for sustainable development goals*. Springer. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-23863-5_1

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100